

Religieuze/spirituele coping bij longkanker: een onderzoek naar de rol die religie en spiritualiteit spelen bij de coping van mensen die worden geconfronteerd met longkanker

Gepubliceerd: 31-07-2009 Laatste bijgewerkt: 04-05-2024

Longkanker roept als levensbedreigende, onvoorspelbare en oncontroleerbare ziekte ingrijpende vragen op, zowel op fysiek, psychisch, relationeel en sociaal gebied, maar juist ook op het gebied van existentiële en zingevingsvragen. Hier kan...

Ethische beoordeling	Goedgekeurd WMO
Status	Werving gestopt
Type aandoening	Overige aandoening
Onderzoekstype	Observationeel onderzoek, zonder invasieve metingen

Samenvatting

ID

NL-OMON33284

Bron

ToetsingOnline

Verkorte titel

Religieuze/spirituele coping bij longkanker

Aandoening

- Overige aandoening

Synoniemen aandoening

religieuze/spirituele verwerking van longkanker

Aandoening

religieuze/spirituele coping bij longkanker

Betreft onderzoek met
Mensen

Ondersteuning

Primaire sponsor: Universiteit van Tilburg
Overige ondersteuning: Ministerie van OC&W

Onderzoeksproduct en/of interventie

Trefwoord: coping, longkanker, religiositeit, spiritualiteit

Uitkomstmaten

Primaire uitkomstmaten

De belangrijkste uitkomstmaten zijn de verschillende individuele vormen van religieuze en spirituele copingstrategieën.

Secundaire uitkomstmaten

Secundaire uitkomstmaten worden gevormd door de mate van lichamelijk, psychisch en existentieel welbevinden.

Toelichting onderzoek

Achtergrond van het onderzoek

In het onderzoek wordt ervan uitgegaan dat religie (spiritualiteit, levensbeschouwing) een belangrijke rol kan spelen bij de coping van mensen met (long)kanker. Achterliggende gedachte hierbij is dat kanker mensen confronteert met de grenzen van het bestaan en met centrale existentiële thema's. Mensen zullen in deze omstandigheden (meer) gebruik maken van religieuze/spirituele copingstrategieën, aangezien de zin en betekenis van het bestaan aan de orde zijn en tevens de bronnen waaruit men leeft, worden aangesproken. Hoewel er rond dit thema een groeiende aandacht te bespeuren is in zowel het Nederlandse en buitenlandse wetenschappelijke onderzoek als in de begeleiding en hulpverlening van (long)kankerpatiënten, zijn er nog weinig op de specifiek Nederlandse situatie afgestemde wetenschappelijke gegevens beschikbaar, zeker als het gaat om de rol van rituelen, van eerdere religieuze ervaringen en van gedrag en gedachten in het grensgebied tussen geloof en bijgeloof (bijzondere spirituele, magische en paranormale gedragingen en ervaringen). Dit empirisch

godsdienspsychologisch onderzoek beoogt enerzijds een bijdrage te leveren aan de verdere theorievorming ten aanzien van religie, coping en (long)kanker, en anderzijds adviezen te geven met het oog op adequate vormen van (spirituele) zorg en pastoraat/geestelijke verzorging ten behoeve van mensen met (long)kanker.

Doel van het onderzoek

Longkanker roept als levensbedreigende, onvoorspelbare en oncontroleerbare ziekte ingrijpende vragen op, zowel op fysiek, psychisch, relationeel en sociaal gebied, maar juist ook op het gebied van existentiële en zingevingsvragen. Hier kan religiositeit/spiritualiteit helpen om manieren van omgaan te bieden door middel van overtuigingen, morele richtlijnen, motivaties, rituelen en teksten, ervaringen en gemeenschapsverbanden.

In Nederland is tot op heden weinig onderzoek gedaan op het gebied van religieuze/spirituele coping en (long)kanker. Weliswaar is er allerlei onderzoek gebeurd naar coping in algemene zin bij kanker (zie o.a. Ten Kroode, 1990; The, 1999; Jonker-Pool, 2001; Pool, 2003; Donders, 2004; Oosterwijk, 2004; The, 2005). In een aantal van deze onderzoeken is ook uitdrukkelijk aandacht voor de existentiële opgaven waarvoor kanker mensen plaatst (m.n. in Jonker-Pool, 2001; Pool, 2003; Donders, 2004), maar enkel in het pilot-onderzoek van Van Uden et al. (2007a) is er uitdrukkelijk aandacht voor religieuze vormen van coping. In een tweede verslag van dit laatste onderzoek (Van Uden et al. 2009) zijn de verschillende religieuze en niet-religieuze copingstrategieën van de geïnterviewde respondenten gescoord. Opvallend is daarbij dat bij de religieuze copingstrategieën (die ongeveer 30% van het totaal aantal strategieën omvatten) de subcategorie **Troost bij God** het hoogst scoort, en dat binnen deze subcategorie de strategie **Religieuze praktijk** verantwoordelijk is voor 2/3 deel van de score (Van Uden et al., 2007b). Dit wijst op het grote belang van religieuze praktijken (rituelen) als copingstrategie.

Dit promotieonderzoek wil uitdrukkelijk aansluiten bij het onderzoek van Van Uden et al. (2007; 2009). In de verdere exploratie van verschillende vormen van religieuze/spirituele coping bij kanker zal een aantal accenten worden aangebracht die nieuw zijn dan wel tot nu weinig onderzocht:

- aandacht voor het ritueel (**religieuze praktijk**) als belangrijke religieuze copingstrategie; vanuit het perspectief van religiestudies heeft Kwilecki (2004) eveneens hiervoor gepleit;
- aandacht voor eerdere religieuze ervaringen als onderdeel van religieuze coping (eveneens bepleit door Kwilecki, 2004);
- aandacht voor allerlei vormen van spirituele, magische en paranormale overtuigingen en praktijken als copingstrategie (Kwilecki, 2004);
- aandacht voor de specifieke Nederlandse religieuze/spirituele context waarin zich andere religieuze copingstrategieën voordoen dan aangegeven in het overwegend Amerikaanse onderzoek. Een duidelijk voorbeeld van aandacht voor de typisch West-Europese geseculariseerde context vormt het onderzoek van Ahmadi

(2006) in Zweden, en de ontwikkeling van de Receptiviteitsschaal door Alma, Pieper en Van Uden voor de situatie in Nederland en België (Pieper & Van Uden, 2005).

Onderzoeksopzet

Het betreft een godsdienstpsychologisch onderzoek dat een drietal fasen kent:

- theoretische basis: conceptualisering van de begrippen religieuze en spirituele coping in relatie tot longkanker binnen de Nederlandse context;
 - cross-sectioneel multicenter kwantitatief onderzoek met behulp van een vragenlijst, met schalen voor lichamelijk welbevinden (een deel van de EORTC-QLQ), psychisch welbevinden (angst/ZBV-trait resp. depressie/Zung-d), existentieel welbevinden (SWBS; DRI), (religieuze) copingstrategieën (verkorte versie van de UCL, Herwaardering, Brief RCOPE, Receptiviteit) en Vormen van Spirituele Coping;
 - een kwalitatief onderzoek aan de hand van semi-gestructureerde interviews.
- In het afsluitend onderdeel van het onderzoek worden de verschillende fasen op elkaar betrokken, waarna tevens aanbevelingen worden geformuleerd ten aanzien van de adequate religieuze/spirituele begeleiding van longkankerpatiënten.

Inschatting van belasting en risico

De vragenlijst is eenmalig. Na statistische verwerking van de resultaten, zullen 10 à 15 proefpersonen worden benaderd voor een diepte-interview. De vragen kunnen belastend zijn, aangezien ze rechtstreeks verband houden met de religieuze/spirituele verwerking van een levensbedreigende ziekte en met het daarmee onder ogen zien van het levenseinde. Het betreft een kwetsbare groep patiënten, in die zin dat de diagnose longkanker vrijwel gelijkstaat aan de aankondiging van het levenseinde. Dit feit vraagt dus van deze patiënten dat zij vrijwel onmiddellijk na hun diagnose met de verwerking hiervan worden geconfronteerd.

Contactpersonen

Publiek

Universiteit van Tilburg

Postbus 90153
5000 LE Tilburg
Nederland

Wetenschappelijk

Universiteit van Tilburg

Postbus 90153
5000 LE Tilburg
Nederland

Locaties

Landen waar het onderzoek wordt uitgevoerd

Netherlands

Deelname eisen

Leeftijd

Volwassenen (18-64 jaar)
65 jaar en ouder

Belangrijkste voorwaarden om deel te mogen nemen (Inclusiecriteria)

Longkanker - 18 jaar en ouder - diagnose tenminste één maand geleden gesteld.

Belangrijkste redenen om niet deel te kunnen nemen (Exclusiecriteria)

Jonger dan 18 jaar - diagnose minder dan één maand geleden gesteld - beheersing van de Nederlandse taal niet voldoende om een vragenlijst in te vullen.

Onderzoekopzet

Opzet

Type: Observationeel onderzoek, zonder invasieve metingen

Blinding: Open / niet geblindeerd

Controle:	Geen controle groep
Doel:	Behandeling / therapie

Deelname

Nederland	
Status:	Werving gestopt
(Verwachte) startdatum:	19-11-2009
Aantal proefpersonen:	350
Type:	Werkelijke startdatum

Ethische beoordeling

Goedgekeurd WMO	
Datum:	31-07-2009
Soort:	Eerste indiening
Toetsingscommissie:	METC Brabant (Tilburg)

Registraties

Opgevolgd door onderstaande (mogelijk meer actuele) registratie

Geen registraties gevonden.

Andere (mogelijk minder actuele) registraties in dit register

Geen registraties gevonden.

In overige registers

Register	ID
CCMO	NL28220.008.09